

طرح شاخص مدیران خرید آبان ۱۴۰۳

روند شامخ کل اقتصاد و صنعت در آبان ماه، پس از حذف اثرات فصلی، برای دومین ماه متوالی بهبود یافته است. با این حال، افزایش نرخ ارز، در شرایطی که بسیاری از شرکتها به دلیل عدم تخصیص ارز، با کمبود منابع مالی روبرو هستند، باعث افزایش شدید قیمت مواد اولیه و هزینه‌های تولید شده است و شرکتها در تأمین مواد اولیه با مشکل روبرو هستند. از طرفی در شرایطی که شرکتها با تقاضای ضعیف و قدرت خرید پایین مشتریان روبرو هستند، در برخی موارد وصول مطالبات هم به سختی انجام می‌شود. در عین حال تداوم قوانین مخل مربوط به رفع تعهد ارزی، باعث کاهش صادرات شرکتها شده است. شرکتها نیز به دلیل کمبود منابع انرژی برق و گاز نسبت به شروع مجدد قطعی‌ها طی ماههای آتی نگرانی دارند.

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴

شامخ ترکیبی کل اقتصاد

تعدیل فصلی نشده: ۵۱/۳ تعدیل فصلی شده: ۵۱/۴

گزارش دوره شصت و دوم طرح شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد – آبان ۱۴۰۳

- ✓ شاخص مدیران خرید کل اقتصاد در آبان ۱۴۰۳، معادل ۵۱/۳ محاسبه شده است. این شاخص نشان می‌دهد که میزان فعالیت‌های اقتصادی در این ماه نسبت به ماه قبل افزایش جزئی داشته است و پس از تعدیل فصلی، شاخص مذکور برای آبان معادل ۵۱/۴ برآورد شده است که حاکی از بهبود اندک نسبت به ماه قبل (۵۰/۲) است.
- ✓ شاخص «میزان تولید محصول یا ارائه خدمات» در آبان ماه بعد از تعدیل فصلی، معادل ۵۱/۵ محاسبه شده و برای دومین ماه متوالی، بیشتر از محدوده مرزی ۵۰ قرار گرفته است.
- ✓ شاخص «قیمت مواد اولیه یا لوازم خریداری شده»، با مقدار ۸۲/۲، بیشترین مقدار ۱۸ ماهه از خرداد ۱۴۰۲ را به ثبت رسانده است.
- ✓ شاخص «قیمت محصولات تولید شده و خدمات ارائه شده» با عدد ۶۱/۴ بیشترین مقدار هفت ماهه خود را از اردیبهشت ماه ثبت کرده است.
- ✓ شاخص «موجودی محصول نهایی در انبار» در آبان ماه پس از حذف اثر فصلی، ۴۸/۱ به دست آمده است. شاخص مذکور که برای سومین ماه متوالی کاهش یافته است، کمترین مقدار پنج ماهه خود را به ثبت رسانده است.
- ✓ شاخص «میزان صادرات کالاها یا خدمات» در آبان ماه پس از حذف اثر فصلی با مقدار ۴۷/۹ کمترین مقدار سه ماهه خود را به ثبت رسانده است.

شامخ بخش صنعت

تعدیل فصلی نشده: ۵۲/۲ تعدیل فصلی شده: ۵۱/۸

گزارش دوره هفتاد و چهارم طرح شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت – آبان ۱۴۰۳

- ✓ شاخص مدیران خرید بخش صنعت در آبان ۱۴۰۳، معادل ۵۲/۲ محاسبه شده است. شاخص مذکور، پس از رکود چهار ماهه، برای دومین ماه متوالی، در آبان ماه افزایش یافته است و پس از تعدیل فصلی، برای ماه آبان معادل ۵۱/۸ برآورد شده است که نسبت به ماه قبل (۵۶/۰۳) بهبود جزئی داشته است.
- ✓ شاخص «مقدار تولید محصولات» در آبان ماه پس از تعدیل فصلی، ۵۲/۷ محاسبه شده است و برای دومین ماه متوالی بیشتر از محدوده مرزی ۵۰ قرار گرفته است.
- ✓ شاخص «میزان سفارشات جدید مشتریان» در آبان ماه پس از تعدیل فصلی ۵۰/۷ ثبت شده است که تقریباً در محدوده مرزی ۵۰ قرار گرفته است.
- ✓ شاخص «موجودی مواد اولیه» در آبان ماه، پس از تعدیل فصلی، معادل ۴۷/۸ برآورد شده است و کمترین مقدار چهار ماهه خود را به ثبت رسانده است.
- ✓ شاخص «قیمت خرید مواد اولیه»، در آبان ماه با ثبت مقدار ۸۱/۶، افزایش قابل توجهی داشته به طوری که طی ۱۸ ماه گذشته از خرداد ماه سال ۱۴۰۲، بیشترین مقدار خود را ثبت کرده است. شاخص «قیمت محصولات تولید شده» نیز با مقدار ۶۱/۳، بیشترین مقدار شش ماهه خود را از خرداد ماه ثبت کرده است.
- ✓ شاخص «موجودی محصول نهایی در انبار» در آبان ماه، پس از تعدیل فصلی، معادل ۴۷/۹ محاسبه شده است، که برای ششمین ماه پیاپی کاهش داشته است.

شاخص مدیران خرید ترکیبی کل اقتصاد

شاخص ترکیبی PMI جهانی (PMI جهانی توسط J.P.Morgan و S&P Global در همکاری با ISM و IFPSM تهیه می‌شود)، در ماه نوامبر با مقدار ۵۲/۴ نسبت به ماه اکتبر (۵۲/۳) افزایش داشته و به بیشترین مقدار ۳ ماهه خود رسیده است. افزایش مذکور تا حد زیادی تحت تأثیر بخش خدمات بوده است و عملکرد تولید کالاهای صنعتی نسبتاً ضعیف بود. داده‌های تفکیک‌شده بر اساس کشورها نشان می‌دهد که هند، ایرلند و ایالات متحده بالاترین عملکرد را در ماه نوامبر داشته‌اند و چین نیز در میان کشورهایی بود که بهبود داشته است. در منطقه یورو، در کشورهای آلمان، فرانسه و ایتالیا، PMI کاهش داشته است. در بخش خدمات شاخص میزان فعالیت‌های کسب‌وکار برابر با مقدار ۵۳/۱ ثبت شده و نسبت به اکتبر بدون تغییر بوده تا نشان دهنده ثبات در وضعیت بهبود شاخص برای بیست و دومین ماه متوالی باشد.

آخرین نظرسنجی انجام شده در خصوص ایران، نشان می‌دهد که شاخص مدیران خرید کل اقتصاد در آبان ۱۴۰۳، معادل ۵۱/۳ محاسبه شده است. این شاخص نشان می‌دهد که میزان فعالیت‌های اقتصادی در این ماه نسبت به ماه قبل افزایش جزئی داشته است و پس از تعدیل فصلی، شاخص مذکور برای آبان معادل ۵۱/۴ برآورد شده است که حاکی از بهبود اندک نسبت به ماه قبل (۵۰/۲) است.

شاخص «میزان تولید محصول یا ارائه خدمات» در آبان ماه بعد از تعدیل فصلی، معادل ۵۱/۵ محاسبه شده و برای دومین ماه متوالی، بیشتر از محدوده مرزی ۵۰ قرار گرفته است. این درحالیست که با شروع مجدد قطعی‌های برق و پیش‌بینی شدت گرفتن کمبود انرژی در ماه‌های آینده و همچنین افزایش نرخ ارز و تشدید تورم قیمتی، کسب‌وکارها با نااطمینانی در رشد فعالیت‌ها در ماه‌های آینده روبرو هستند.

شاخص «میزان سفارشات جدید مشتریان» کل اقتصاد در آبان، پس از حذف اثر فصلی، معادل ۵۲/۰ برآورد شده است و شاخص تعدیل شده پس از شش ماه متوالی کاهش در آبان برای اولین بار افزایش داشته است. اگرچه به عقیده فعالان اقتصادی به دلیل کمبود نقدینگی، تقاضا به خصوص در بخش صنعت و ساختمان همچنان ضعیف است.

شاخص «قیمت مواد اولیه یا لوازم خریداری‌شده»، با مقدار ۸۲/۲، بیشترین مقدار ۱۸ ماهه از خرداد ۱۴۰۲ را به ثبت رسانده است. افزایش نرخ ارز، باعث افزایش قیمت مواد اولیه شده است. با افزایش فشار هزینه‌های تأمین نهاده‌ها، شاخص «قیمت محصولات تولیدشده و خدمات ارائه شده» با عدد ۶۱/۴ بیشترین مقدار هفت ماهه خود از اردیبهشت ماه را ثبت کرده است. از آنجایی که افزایش قیمت‌های فروش، به شدت افزایش قیمت نهاده‌ها نبوده و معمولاً اثرگذاری آن با وقفه زمانی در زنجیره تولید صنایع و خدمات کسب‌وکارها اتفاق می‌افتد، پیش‌بینی می‌شود طی ماه‌های آتی بسیاری از محصولات و خدمات با افزایش بیشتری در قیمت‌های فروش روبرو باشند.

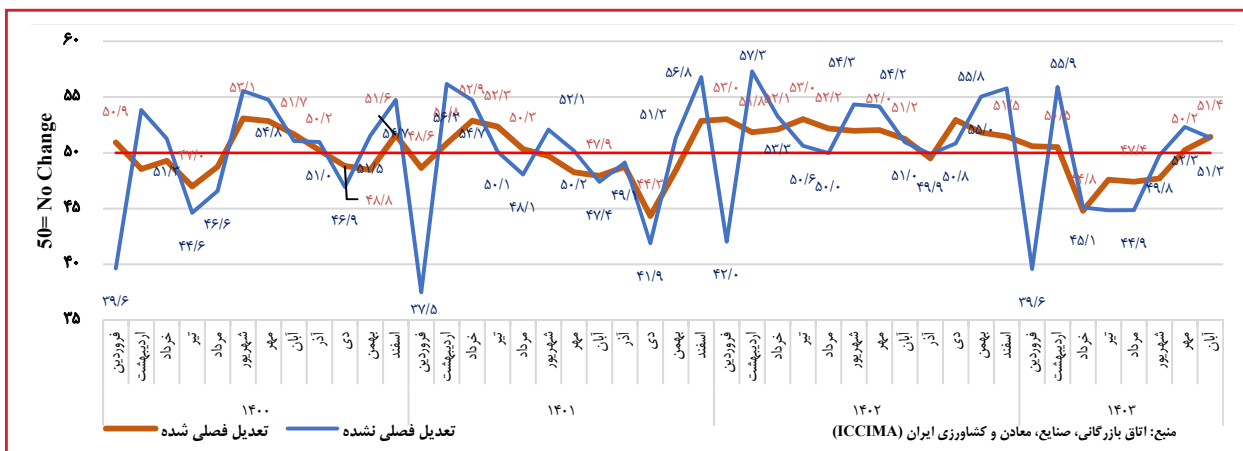
شاخص «موجودی محصول نهایی در انبار» در آبان ماه پس از حذف اثر فصلی، ۴۸/۱ به دست آمده است. شاخص مذکور که برای سومین ماه متوالی کاهش شده است، کمترین مقدار پنج ماهه خود را به ثبت رسانده است. با این حال به دلیل افزایش نرخ ارز بسیاری از فعالیت‌ها در تأمین نهاده‌های خود با مشکل روبرو بوده‌اند. به طوری که شاخص «قیمت مواد اولیه یا لوازم خریداری شده» با مقدار ۸۲/۲ بیشترین مقدار ۱۸ ماهه خود را از خرداد ۱۴۰۲ به ثبت رسانده است.

شاخص «موجودی محصول نهایی در انبار» در آبان ماه پس از حذف اثر فصلی، ۴۸/۱ به دست آمده است. این شاخص که برای سومین ماه متوالی کاهش شده است، کمترین مقدار پنج ماهه خود را به ثبت رسانده است. به نظر می‌رسد با افزایش نرخ ارز و تورم زیاد زنجیره تأمین نهاده‌ها، شرکت‌ها برای تأمین سفارشات مشتریان، بیشتر از موجودی انبار خود استفاده کرده‌اند. شاخص «میزان صادرات کالاها یا خدمات» در آبان ماه پس از حذف اثر فصلی، با عدد ۴۷/۹ کمترین مقدار سه ماهه خود را به ثبت رسانده است. به عقیده فعالان اقتصادی تداوم سیاست‌های مرتبط با رفع تعهد ارزی به دنبال فشارهای قیمتی موجود، باعث کاهش صادرات شده است.

شاخص «میزان فروش کالاها یا خدمات» در آبان ماه پس از حذف اثر فصلی، ۵۱/۱ ثبت شده است که در مقایسه با ماه قبل (۵۴/۸) رشد کمتری داشته است. اگرچه شاخص مذکور پس از رکود پنج ماهه، برای دومین ماه متوالی بیشتر از محدوده ۵۰ قرار گرفته است، اما میزان فروش همچنان در سطوح پایینی قرار دارد که بخشی از آن ناشی از کاهش فروش صادراتی است.

نمودار ۱: شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد

جدول ۱: شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد در دو ماه منتهی به آبان ۱۴۰۳

تعدیل فصلی شده		تعدیل فصلی نشده		شاخص	
آبان ۱۴۰۳	مهر ۱۴۰۳*	آبان ۱۴۰۳	مهر ۱۴۰۳		
۵۱/۴	۵۰/۲	۵۱/۳	۵۲/۳	شامخ کل اقتصاد	مولفه‌های اصلی
۵۱/۵	۵۲/۰	۵۱/۱	۵۷/۴	میزان تولید محصول یا ارائه خدمت	
۵۲/۰	۴۷/۷	۵۱/۰	۵۰/۷	میزان سفارشات جدید مشتریان	
۵۵/۵	۴۹/۲	۵۶/۳	۴۹/۹	سرعت انجام و تحویل سفارش	
۵۰/۰	۴۷/۳	۵۲/۰	۴۴/۵	موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده	
۴۸/۲	۵۴/۱	۴۸/۲	۵۴/۱	میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	
۸۲/۲	۷۵/۹	۸۲/۲	۷۵/۹	قیمت مواد اولیه یا لوازم خریداری شده	مولفه‌های کمکی
۴۸/۱	۴۸/۸	۴۸/۷	۵۱/۰	موجودی محصول نهایی در انبار یا کارهای در حال تکمیل	
۴۷/۹	۵۳/۲	۴۷/۹	۵۳/۲	میزان صادرات کالا یا خدمات	
۶۱/۴	۶۱/۱	۶۱/۴	۶۱/۱	قیمت محصولات تولیدشده و خدمات ارائه شده	
۵۳/۴	۵۴/۴	۵۷/۰	۵۴/۳	مصرف حامل‌های انرژی	
۵۱/۱	۵۴/۸	۵۰/۰	۵۶/۹	میزان فروش کالاها یا خدمات	
۵۸/۶	۵۶/۳	۵۶/۰	۵۷/۶	انتظارات در مورد میزان فعالیت اقتصادی در ماه آینده	

نمودار ۲: شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد در دو ماه منتهی به آبان ۱۴۰۳، تعدیل فصلی شده

شاخص مدیران خرید در بخش صنعت

براساس داده‌های به دست آمده از بنگاه‌های بخش صنعت، شاخص مدیران خرید بخش صنعت در آبان ۱۴۰۳، معادل ۵۲/۲ محاسبه شده است. شاخص مذکور، پس از رکود چهار ماهه، برای دومین ماه متوالی، در آبان ماه افزایش یافته است و پس از تعدیل فصلی، برای ماه آبان معادل ۵۱/۸ برآورد شده است که نسبت به ماه قبل (۵۶/۰۳) بهبود جزئی داشته است.

شاخص «مقدار تولید محصولات» در آبان ماه پس از تعدیل فصلی، ۵۲/۷ محاسبه شده است و برای دومین ماه متوالی بیشتر از محدوده مرزی ۵۰ قرار گرفته است. بسیاری از شرکت‌ها به دلیل پیش‌بینی در قطعی برق و افزایش نرخ ارز و هزینه‌های بالای تأمین نهاده‌های تولید، کاهش در تولید در آذرماه را پیش‌بینی کرده‌اند.

شاخص «میزان سفارشات جدید مشتریان» در آبان ماه پس از تعدیل فصلی ۵۰/۷ ثبت شده است که تقریباً در محدوده مرزی ۵۰ قرار گرفته است که بیانگر آن است که به دلیل کاهش نقدینگی و کاهش قدرت خرید، تقاضای مشتریان همچنان ضعیف و کم رونق است. به عقیده بنگاه‌های اقتصادی در بسیاری از موارد وصول مطالبات صورت نمی‌گیرد.

شاخص «موجودی مواد اولیه» در آبان ماه، پس از تعدیل فصلی، معادل ۴۷/۸ برآورد شده است و کمترین مقدار چهار ماهه خود را به ثبت رسانده است. افزایش نرخ ارز باعث افزایش هزینه نهاده‌های تولید شده که عدم عرضه یا فروش مواد اولیه در قیمت‌های بالا را از سوی تأمین‌کنندگان به همراه داشته است. در نتیجه بسیاری از شرکت‌ها به دنبال مشکلات ناشی از عدم تخصیص ارز و کمبود منابع مالی با کمبود مواد اولیه روبرو بوده‌اند. این در حالیست که شاخص «قیمت خرید مواد اولیه»، در آبان ماه ۸۱/۶ افزایش قابل توجهی داشته به طوری که طی ۱۸ ماه گذشته از خرداد ۱۴۰۲، بیشترین مقدار خود را ثبت کرده است.

شاخص «موجودی محصول نهایی در انبار» در آبان ماه، پس از تعدیل فصلی، معادل ۴۷/۹ برآورد شده است، که برای ششمین ماه پیاپی کاهشی است. فشار افزایش هزینه نهاده‌های تولید ناشی از افزایش نرخ ارز باعث شده تا به دلیل کمبود منابع مالی و در نتیجه کاهش موجودی مواد اولیه، بسیاری از شرکت‌ها برای تأمین تقاضای محدود مشتریان از موجود انبار خود استفاده کنند.

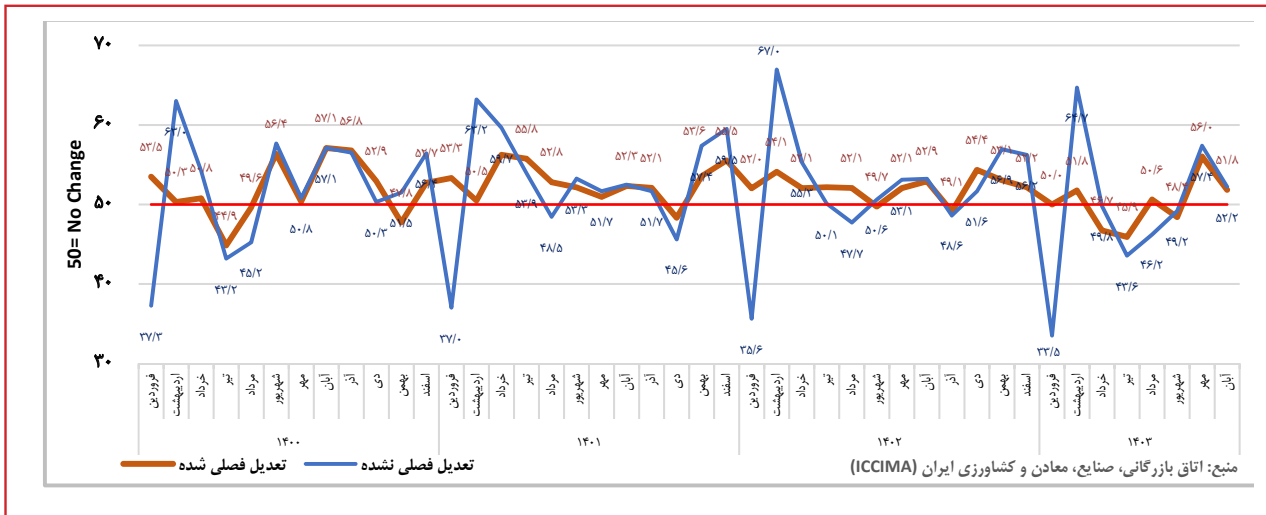
این در حالیست که اگرچه به دلیل تقاضای ضعیف در بازار، همچنان شدت افزایش قیمت فروش محصولات به میزان افزایش نرخ ارز و نهاده‌های تولید نبوده است، اما با این حال شاخص «قیمت محصولات تولید شده» با عدد ۶۱/۳ بیشترین مقدار شش ماهه خود از خرداد ماه را ثبت کرده است.

شاخص «میزان فروش محصولات» در آبان ماه، پس از حذف اثر فصلی معادل، ۵۰/۷ برآورد شده است که در ماه قبل پس از رکود طولانی مدت هفت ماهه بهبود در وضعیت فروش شرکت‌ها را نشان می‌داد، مجدداً با کاهش رشد شاخص همراه بوده است.

بخشی از کاهش در رشد فروش ناشی از تقاضای ضعیف داخلی و کمبود نقدینگی مشتریان و بخش دیگر آن ناشی از کاهش فروش صادراتی به خصوص به دلیل مشکلات ناشی از رفع تعهد ارزی است به طوری که شاخص «میزان صادرات کالا» بس از حذف اثر فصلی ۴۶/۳ برآورد شده و کمترین مقدار سه ماهه خود را ثبت کرده است.

نمودار ۳: شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت

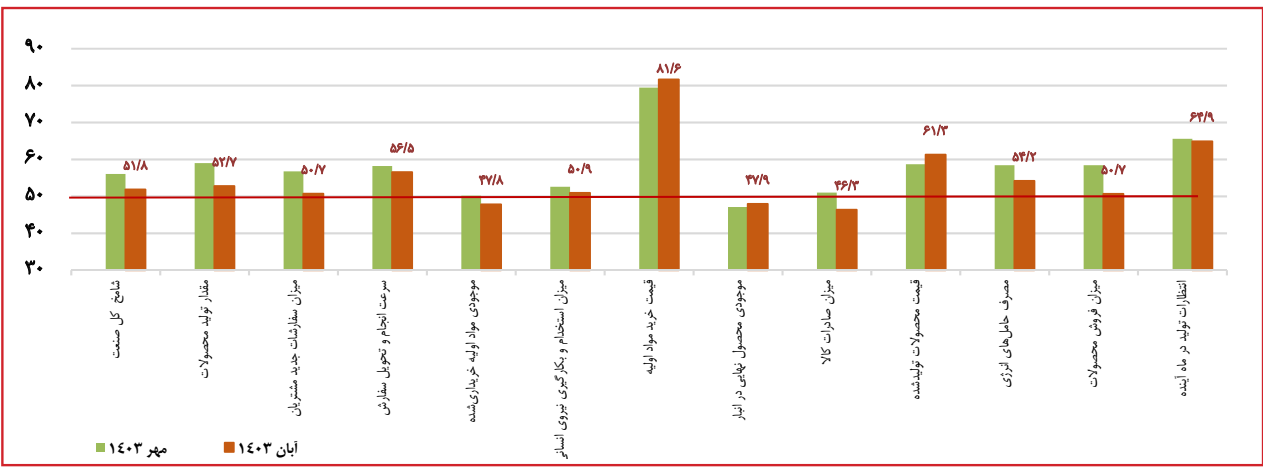

جدول ۲: شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت در دو ماه منتهی به آبان ۱۴۰۳

تعدیل فصلی شده		تعدیل فصلی نشده		شاخص	
آبان ۱۴۰۳	مهر ۱۴۰۳*	آبان ۱۴۰۳	مهر ۱۴۰۳		
۵۱/۸	۵۶/۰	۵۲/۲	۵۷/۴	شامخ کل صنعت	مولفه‌های اصلی
۵۲/۷	۵۹/۰	۵۴/۱	۶۲/۲	مقدار تولید محصولات	
۵۰/۷	۵۶/۷	۵۰/۶	۵۶/۹	میزان سفارشات جدید مشتریان	
۵۶/۵	۵۸/۲	۵۷/۴	۶۰/۲	سرعت انجام و تحویل سفارش	
۴۷/۸	۵۰/۲	۴۶/۹	۵۰/۱	موجودی مواد اولیه خریداری شده	
۵۰/۹	۵۲/۶	۵۱/۲	۵۳/۷	میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	
۸۱/۶	۷۹/۵	۸۱/۶	۷۹/۵	قیمت خرید مواد اولیه	مولفه‌های کمکی
۴۷/۹	۴۷/۱	۴۹/۹	۵۰/۵	موجودی محصول نهایی در انبار	
۴۶/۳	۵۱/۰	۴۶/۵	۵۰/۷	میزان صادرات کالا	
۶۱/۳	۵۸/۷	۶۱/۳	۵۸/۷	قیمت محصولات تولید شده	
۵۴/۲	۵۸/۴	۵۸/۹	۵۸/۱	مصرف حامل‌های انرژی	
۵۰/۷	۵۸/۴	۵۰/۸	۵۸/۵	میزان فروش محصولات	
۶۴/۹	۶۵/۶	۶۳/۱	۶۵/۷	انتظارات تولید در ماه آینده	

* تفاوت در اعداد با گزارش دوره قبل ناشی از بکارگیری و بازنگری روش علمی تعدیل فصلی در سری زمانی داده‌ها

نمودار ۴: شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت در دو ماه منتهی به آبان ۱۴۰۳، تعدیل فصلی شده

جدول ۳: شاخص مدیران خرید (شامخ) زیربخش‌های صنعت، تعدیل فصلی نشده، آبان ۱۴۰۳

شاخص	صنایع غذایی	صنایع نساجی	پوشاک و چرم	چوب، کاغذ و مبلمان	صنایع فرآورده‌های نفت و گاز	صنایع شیمیایی	صنایع لاستیک و پلاستیک	صنایع کانی غیر فلزی	صنایع فلزی	ماشین‌سازی و لوازم خانگی	وسایل نقلیه و قطعات وابسته	سایر صنایع
شاخص کل فعالیت	۵۳/۶	۷۰/۳	۵۱/۰	۵۵/۴	۴۹/۰	۴۸/۱	۶۲/۷	۵۴/۵	۴۳/۶	۶۲/۲	۵۱/۶	۴۶/۱
مقدار تولید محصولات	۵۲/۹	۸۰/۰	۵۷/۷	۵۳/۸	۵۰/۰	۵۲/۱	۶۳/۳	۶۰/۰	۴۳/۸	۶۵/۹	۵۰/۰	۵۰/۰
میزان سفارشات جدید	۵۵/۷	۸۰/۰	۴۶/۲	۵۳/۸	۴۷/۲	۴۰/۶	۶۳/۳	۵۳/۳	۳۸/۵	۶۱/۴	۵۵/۲	۴۲/۹
سرعت انجام و تحویل سفارش	۶۱/۴	۶۵/۰	۶۹/۲	۶۱/۵	۵۲/۸	۵۱/۰	۶۳/۳	۶۳/۳	۴۹/۰	۶۸/۲	۴۸/۳	۵۷/۱
موجودی مواد اولیه	۴۷/۱	۴۵/۰	۳۰/۸	۵۰/۰	۴۴/۴	۴۷/۹	۵۰/۰	۵۳/۳	۴۱/۷	۵۲/۳	۵۰/۰	۳۵/۷
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۴۸/۶	۶۰/۰	۴۶/۲	۵۷/۷	۵۰/۰	۵۲/۱	۶۶/۷	۴۳/۳	۴۷/۹	۵۹/۱	۵۱/۷	۴۲/۹
قیمت خرید مواد اولیه	۸۲/۹	۹۵/۰	۸۴/۶	۶۵/۴	۸۰/۶	۸۷/۵	۹۰/۰	۸۶/۷	۷۸/۱	۸۴/۱	۷۴/۱	۷۱/۴
موجودی محصول (انبار)	۵۲/۹	۳۵/۰	۳۸/۵	۶۱/۵	۴۴/۴	۵۱/۰	۴۶/۷	۴۶/۷	۴۶/۷	۵۴/۵	۴۱/۴	۵۰/۰
میزان صادرات کالا	۴۷/۱	۶۰/۰	۴۶/۲	۵۰/۰	۵۲/۸	۴۷/۹	۴۰/۰	۴۳/۳	۴۲/۷	۴۳/۲	۵۰/۰	۵۰/۰
قیمت محصولات تولید شده	۵۷/۱	۸۰/۰	۷۶/۹	۶۵/۴	۶۶/۷	۵۷/۳	۶۶/۷	۵۳/۳	۶۴/۶	۶۳/۶	۵۵/۲	۵۰/۰
مصرف حامل‌های انرژی	۶۰/۰	۹۰/۰	۶۵/۴	۶۱/۵	۶۱/۱	۵۵/۲	۶۶/۷	۵۳/۳	۵۴/۲	۶۳/۶	۵۳/۴	۵۰/۰
میزان فروش محصولات	۵۴/۳	۸۰/۰	۴۶/۲	۶۱/۵	۴۷/۲	۴۱/۷	۶۳/۳	۴۶/۷	۴۳/۸	۵۲/۳	۴۸/۳	۶۴/۳
انتظارات تولید در ماه آینده	۷۴/۳	۹۵/۰	۶۵/۴	۷۳/۱	۵۲/۸	۶۲/۵	۷۳/۳	۶۰/۰	۴۴/۸	۷۲/۷	۴۸/۳	۶۴/۳

جدول ۴: شاخص مدیران خرید (شامخ) زیربخش‌های صنعت، تعدیل فصلی شده، آبان ۱۴۰۳

شاخص	صنایع غذایی	صنایع نساجی	پوشاک و چرم	چوب، کاغذ و مبلمان	صنایع فرآورده‌های نفت و گاز	صنایع شیمیایی	صنایع لاستیک و پلاستیک	صنایع کانی غیر فلزی	صنایع فلزی	ماشین‌سازی و لوازم خانگی	وسایل نقلیه و قطعات وابسته	سایر صنایع
شامخ کل فعالیت	۵۳/۰	۶۱/۷	۴۸/۶	۵۶/۱	۴۸/۲	۴۹/۵	۵۸/۸	۵۴/۷	۴۳/۱	۵۷/۶	۵۱/۰	۴۵/۱
مقدار تولید محصولات	۵۲/۲	۷۰/۶	۵۳/۵	۵۴/۶	۴۹/۲	۵۳/۹	۵۶/۶	۵۹/۸	۴۰/۱	۵۹/۶	۴۹/۲	۵۱/۱
میزان سفارشات جدید	۵۴/۳	۶۹/۰	۴۶/۴	۵۵/۹	۴۷/۱	۴۴/۰	۵۶/۱	۵۴/۱	۴۰/۸	۵۸/۴	۵۵/۷	۴۲/۳
سرعت انجام و تحویل سفارش	۶۰/۴	۵۶/۰	۶۰/۰	۶۰/۶	۵۴/۹	۵۲/۷	۶۳/۳	۶۳/۳	۴۸/۱	۵۷/۹	۴۵/۹	۵۰/۰
موجودی مواد اولیه	۴۷/۱	۴۵/۰	۳۰/۸	۵۰/۱	۳۹/۴	۴۵/۴	۵۰/۰	۵۳/۳	۴۱/۳	۵۲/۳	۴۷/۸	۳۵/۷
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۴۹/۱	۵۲/۳	۴۶/۲	۵۷/۷	۴۸/۳	۵۲/۱	۶۶/۷	۴۳/۳	۴۷/۴	۵۶/۳	۵۱/۷	۴۲/۹
قیمت خرید مواد اولیه	۸۲/۹	۹۵/۰	۸۴/۶	۶۵/۴	۸۰/۶	۷۸/۵	۹۰/۰	۸۶/۷	۷۱/۴	۸۴/۱	۷۴/۱	۷۱/۴
موجودی محصول نهایی در انبار	۴۹/۹	۳۵/۰	۴۲/۹	۵۵/۰	۴۴/۴	۵۰/۴	۴۶/۷	۴۶/۷	۵۰/۰	۵۴/۵	۴۱/۴	۴۸/۶
میزان صادرات کالا	۴۷/۱	۶۰/۰	۴۰/۳	۵۱/۰	۵۰/۵	۴۸/۵	۴۱/۷	۴۳/۳	۴۳/۰	۴۳/۲	۴۸/۴	۴۸/۵
قیمت محصولات تولیدشده	۵۷/۱	۸۰/۰	۷۶/۹	۶۵/۴	۶۶/۷	۵۷/۲	۶۶/۷	۵۳/۳	۵۹/۹	۶۳/۶	۵۵/۲	۵۰/۰
مصرف حامل‌های انرژی	۵۴/۱	۷۱/۸	۵۵/۶	۵۷/۹	۵۵/۲	۵۷/۷	۶۱/۵	۵۲/۰	۴۶/۸	۵۶/۰	۴۷/۲	۴۸/۲
میزان فروش محصولات	۵۰/۹	۶۸/۰	۴۴/۹	۶۲/۳	۴۶/۰	۴۵/۰	۶۰/۶	۴۹/۵	۴۲/۱	۴۸/۸	۴۹/۴	۵۸/۹
انتظارات تولید در ماه آینده	۷۲/۶	۸۷/۲	۶۲/۶	۷۲/۹	۵۳/۱	۶۲/۷	۶۶/۴	۶۹/۰	۴۹/۴	۶۹/۷	۵۲/۸	۶۶/۱

مشکلات اصلی از دید برخی از فعالان اقتصادی در آبان ۱۴۰۳:

- ✓ عدم وجود نقدینگی، عدم ارائه تسهیلات از سوی بانک‌ها و عدم تخصیص ارز، شرکت‌ها را به شدت با کمبود منابع مالی برای ادامه فعالیت‌ها روبرو کرده‌است. همچنین نقدینگی محدود در بازار، علاوه بر اینکه سفارشات را با کاهش روبرو است، در بسیاری از موارد نیز وصول مطالبات انجام نمی‌شود.
- ✓ به دلیل افزایش نرخ ارز تهیه مواد اولیه دشوار شده است و مواد اولیه با قیمت‌های بالایی عرضه می‌شود به طوری که شرایط بازار بسیار ملتهب است. از طرفی به دلیل اختلال در ثبت سفارش واردات مواد اولیه، شرکت‌ها با کمبود مواد اولیه و در نتیجه کاهش تولید روبرو بوده‌اند.
- ✓ به دلیل مشکلات مرتبط با رفع تعهد ارزی، صادرات در بسیاری از شرکت‌ها کاهش داشته یا فعلاً متوقف شده‌است. به نظر می‌رسد قوانین مخل باعث کاهش صادرات کالاها شده‌است.
- ✓ با افزایش قیمت مواد اولیه بعضاً تا ۳۰ درصد، تولیدکننده‌هایی که تأمین‌کننده نهاده‌ها برای صنایع وابسته خود هستند، پیش‌بینی افزایش قیمت برای این صنایع را طی ماه آینده دارند. بنابراین افزایش قیمت‌ها طی ماه‌های آتی در زنجیره صنایع بالادستی و پایین دستی تأثیرگذار خواهند بود.
- ✓ قطعی برق و گاز در برخی از شرکت‌ها، فعالیت آن‌ها را مختل کرده و همچنین نگرانی و نااطمینانی نسبت به وضعیت کمبود انرژی و احتمال کمبود منابع انرژی و قطعی‌های بیشتر طی ماه آینده بسیاری از شرکت‌ها را با نااطمینانی نسبت به شرایط ماه‌های آینده روبرو می‌کند.
- ✓ به دلیل کاهش میزان سفارشات، برخی از شرکت‌ها تعداد روزهای نسبتاً کمی در آبان فعالیت مفید داشته‌اند و بقیه ماه را تقریباً نیمه تعطیل بوده‌اند.
- ✓ فعالان اقتصادی که انتظارات مثبتی نسبت به تغییرات داشتند با اتفاقات اخیر و شرایط تورمی نرخ ارز، نااطمینانی و ناامیدی بیشتری نسبت به آینده دارند.
- ✓ برخی از شرکت‌ها در واردات مواد اولیه در گمرک برای ترخیص مشکلات زیادی دارند.

معرفی طرح شامخ (شاخص مدیران خرید)

از میان شاخص‌های متنوع و گوناگون اقتصادی که توسط کشورها و سازمان‌های بین‌المللی انتشار می‌یابند، شاخص PMI Purchasing Manager's Index (PMI)، که در فارسی به اختصار شامخ نامگذاری شده است، یکی از مهم‌ترین شاخص‌های اقتصادی است که مورد پذیرش اکثر کشورهای توسعه‌یافته قرار دارد. در حال حاضر شاخص شامخ برای حدود ۲۹۰۰۰ بنگاه بخش خصوصی در بیش از ۴۰ کشور دنیا محاسبه و منتشر می‌شود. این شاخص که بر اساس پایش پرسشنامه‌ای به دست می‌آید، بینش آنی و تصویر سریعی از شرایط اقتصاد کلان به‌ویژه وضعیت رونق و رکود در بخش‌های صنعت و خدمات ارائه می‌دهد. ویژگی‌های این شاخص عبارتند از:

- ✓ داده‌های شامخ به صورت ماهانه در روزهای ابتدایی ماه و پیش از انتشار داده‌های رسمی منتشر می‌شود.
- ✓ شامخ، امکان مقایسه مستقیم بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه از طریق تولید داده‌های استاندارد شده را فراهم می‌سازد.
- ✓ داده‌ها در شامخ بر اساس مستندات واقعی کسب و کارها و نه بر اساس نظرات شخصی و حدس مدیران جمع‌آوری می‌شوند.
- ✓ به‌صورت مستمر و دقیق توسط بازارهای مالی، بانک‌های مرکزی، مراکز تصمیم‌گیری اقتصادی و رسانه‌ها در جهان پیگیری می‌شود.

در طرح شامخ، از پاسخ‌دهندگان خواسته می‌شود به ۱۲ پرسش مطرح‌شده در قالب سه معیار وضعیت نسبت به ماه پیش (بهتر شده، بدتر شده و یا تغییری نکرده است)، پاسخ دهند. در صورت انتخاب گزینه بیشتر از ماه قبل: عدد ۱، گزینه بدون تغییر: عدد ۰/۵ و گزینه کمتر از ماه قبل: عدد صفر برای آن پرسش ثبت می‌شود. مجموع حاصل ضرب درصد پاسخگویان به هر یک از گزینه‌ها در عدد همان گزینه، مبین عدد شامخ در آن پرسش است. در نهایت معیار سنجش این شاخص عددی بین ۰ تا ۱۰۰ است. عدد ۰ و ۱۰۰ به ترتیب به معنای آن است که ۱۰۰ درصد پاسخگویان گزینه "بدتر شده است" و "بهتر شده است" را انتخاب نموده‌اند، عدد ۵۰ نشان‌دهنده عدم تغییر وضعیت نسبت به ماه قبل، بالای ۵۰ نشانه بهبود وضعیت نسبت به ماه قبل و زیر ۵۰ به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به ماه قبل است. بر این اساس، چنانچه عدد محاسبه‌شده زیر ۵۰ باشد، اما از عدد محاسبه‌شده ماه قبل بیشتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بدتر شدن وضعیت، کاهش یافته است. در مقابل، چنانچه عدد محاسبه‌شده بالای ۵۰ باشد اما از عدد ماه قبل کمتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بهبود وضعیت در مقایسه با ماه قبل، کاهش یافته است.

برای طراحی پرسشنامه و وزن‌دهی به ۵ پرسش اصلی در محاسبه عدد شامخ در اتاق ایران، از رویکردهای بین‌المللی با کمی تعدیل به صورت زیر استفاده شده است:

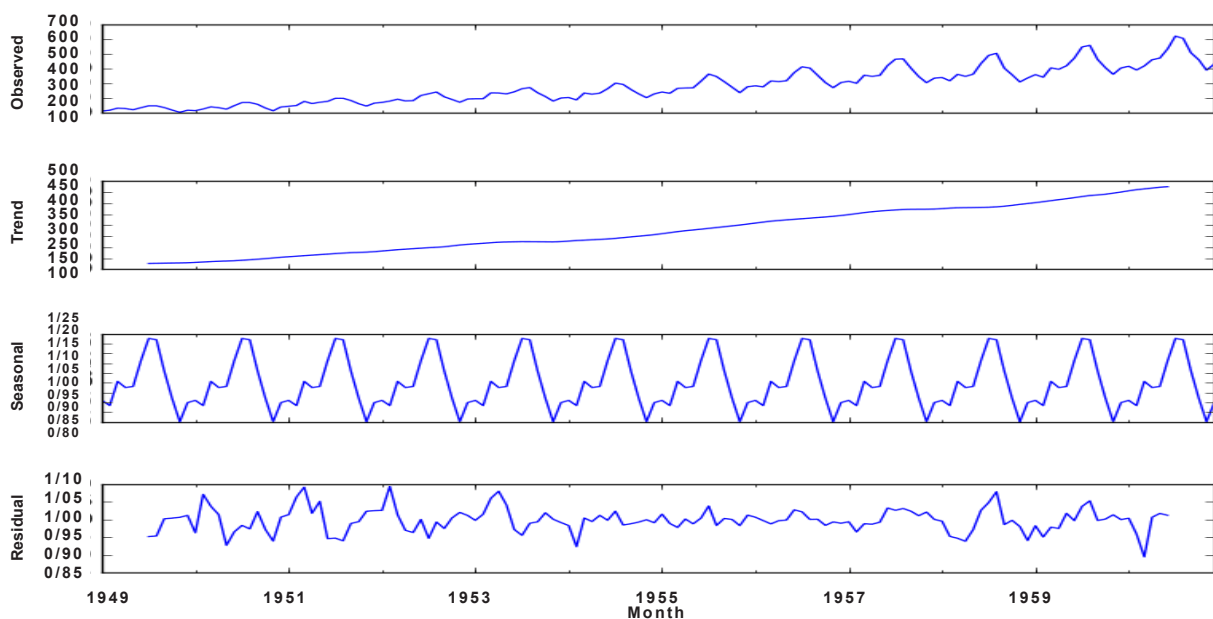
۱. مقدار تولید محصولات (پرسش اصلی با ضریب ۰/۲۵)
۲. میزان سفارشات جدید (پرسش اصلی با ضریب ۰/۳۰)
۳. سرعت انجام و تحویل سفارش (پرسش اصلی با ضریب ۰/۱۵)
۴. موجودی مواد اولیه (پرسش اصلی با ضریب ۰/۱۰)
۵. میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (پرسش اصلی با ضریب ۰/۲۰)
۶. قیمت خرید مواد اولیه
۷. موجودی محصول نهایی در انبار
۸. میزان صادرات کالا
۹. قیمت محصولات تولیدشده
۱۰. مصرف حامل‌های انرژی
۱۱. میزان فروش محصولات
۱۲. انتظارات تولید در ماه آینده

اهمیت و روش تعدیل فصلی شامخ

تعدیل فصلی یا فصل‌زدایی یک روش آماری برای حذف مولفه فصلی یک سری زمانی است و معمولاً زمانی انجام می‌شود که بخواهیم روند و انحرافات چرخه‌ای از روند یک سری زمانی را مستقل از مؤلفه‌های فصلی آن تحلیل کنیم. مولفه فصلی بخشی از یک سری زمانی است که در آن داده‌ها تغییرات منظم و قابل پیش‌بینی را که منطبق بر فواصل زمانی تقویمی منظم و دارای الگوی تکراری (مانند ماه‌ها یا سال مالی) است، تجربه می‌کنند. به عنوان مثال، میزان تقاضا در ماه اسفند به طور معمول افزایش می‌یابد و در ماه فروردین کاهش می‌یابد. به عنوان یک مثال دیگر، مصرف گاز طبیعی در تابستان کمتر و در زمستان بسیار بیشتر از سایر فصول است.

غیر از الگوی فصلی یک سری زمانی می‌تواند شامل مولفه‌های دیگری مانند روند، سیکل‌ها و یا جز اخلاص نیز باشد که می‌توان آنها را نیز توسط روش‌های مربوطه از سری مورد نظر استخراج کرد. به عنوان نمونه در شکل زیر تفکیک اجزای سری زمانی ماهانه مسافران خطوط هوایی کشور استرالیا در فاصله سال‌های ۱۹۴۹ تا ۱۹۶۰ نمایش داده شده است. در این شکل نمودارهای اول تا چهارم به ترتیب شامل سری‌زمانی مورد مطالعه، روند مربوطه، مولفه فصلی و جز اخلاص هستند. همانطور که از این شکل مشخص است سری زمانی مورد بررسی دارای ویژگی‌های شدید فصلی است.

اجزای سری زمانی ماهانه مسافران خطوط هوایی کشور استرالیا در فاصله سال‌های ۱۹۴۹ تا ۱۹۶۰

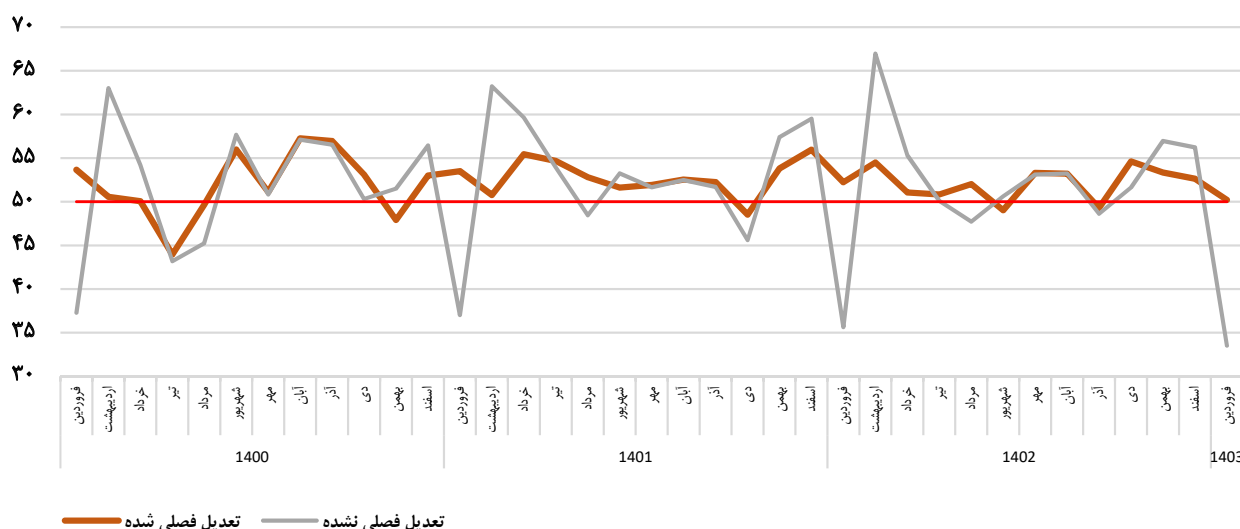
باید توجه داشت که مؤلفه‌های فصلی، از نظر تئوری، هر سال در یک دوره زمانی مشابه با بزرگی مشابه اتفاق می‌افتند، بنابراین در هنگام ردیابی آثار یک سیاست‌گذاری خاص و یا بررسی رخدادهای اقتصادی بر یک سری زمانی، بهتر است مولفه فصلی از سری زمانی حذف شود. هرچه مولفه فصلی در یک سری زمانی قوی‌تر باشد و تغییرات فصلی در آن مشهود باشد، ضرورت تعدیل فصلی آن سری‌زمانی خصوصاً برای تحلیل دقیق‌تر نتایج سیاستی بیشتر می‌شود.

شواهد تجربی در ایران حاکی از قوی بودن اثرات فصلی در اغلب سری‌های زمانی متغیرهای اقتصادی است. به عنوان نمونه بررسی شاخص شامخ^۱ کل اقتصاد و بخش صنعت نشان می‌دهد که سری‌های زمانی آنها به شدت تحت تاثیر مولفه‌های فصلی است به نحوی که اثرات فصلی موجب شکل‌گیری یک الگوی نسبتاً ثابت در طول این سری‌های زمانی شده است. مطابق شکل زیر، این الگوی تکرار شونده ثابت، عموماً شامل یک دوره کاهش شدید در ماه فروردین و به دنبال آن یک افزایش معنادار در ماه اردیبهشت است که در ادامه، به یک روند نزولی نسبتاً کند که تا ماه پنجم ادامه می‌یابد تبدیل می‌شود.

بروز الگوی تکراری و با ثبات در سری‌های زمانی شامخ^۲ کل اقتصاد و بخش صنعت و برخی از مولفه‌های آنها، نشان از اهمیت

تعدیل فصلی این شاخص‌ها دارد. به گونه‌ای که می‌توان چنین نتیجه گرفت که انجام هرگونه تحلیل و مقایسه ماهانه سری‌های زمانی مذکور، مستلزم تعدیل فصلی این سری‌های زمانی است. خوشبختانه، در نتیجه استمرار تهیه شامخ و با افزایش طول دوره سری‌های زمانی آن، شناسایی مولفه فصلی این سری‌های زمانی ممکن شده است و بر اساس این امکان، تعدیل فصلی این سری‌های زمانی در دستور کار مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، قرار گرفته است.

سری‌های زمانی تعدیل فصلی نشده و تعدیل فصلی شده شامخ بخش صنعت

با توجه به اهمیت مبحث حذف اثرات فصلی، روش‌های مختلف آماری توسط گروه‌ها و نهادهای مختلف جهت تعدیل فصلی یک سری زمانی ارائه شده است که از آن جمله می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

روش‌های X-12-ARIMA و X-13-ARIMA که توسط اداره سرشماری آمریکا^۱ توسعه یافته‌اند، روش TRAMO/SEATS که به وسیله بانک مرکزی اسپانیا ارائه شده است؛ روش MoveReg (برای داده‌های هفتگی) که توسط اداره آمار کار آمریکا توسعه یافته است، روش Seasonal and Trend decomposition using Loess (STL) که توسط کلیولند و همکاران^۲ (۱۹۹۰) ارائه شده است و رهیافت STAMP که توسط کوپمن و همکاران^۳ توسعه داده شده است.

از میان روش‌های فوق X-12-ARIMA و TRAMO-SEATS در حال حاضر رایج‌ترین روش‌های تعدیل فصلی هستند. با این حال برخی مطالعات مقایسه‌ای نشان داده‌اند که اگر چه این دو روش به لحاظ مبانی تئوریک و فیلترهای بکار گرفته شده دارای مشابهت‌هایی هستند، اما به صورت تجربی در مجموع روش دومی بنا به دلایلی همانند ورودی‌های کمتر و قابلیت اعتماد بیشتر فیلترهای نهایی مربوطه در حالت الگوهای ناپایدار فصلی، دارای عملکرد بهتری برای داده‌های مورد بررسی آنها بوده است که از آن جمله می‌توان به مطالعات فیشر^۴ (۱۹۹۵)، پلاناس^۵ (۱۹۹۶)، پلاناس^۶ (۱۹۹۷) و داسی و پلاناس^۷ (۱۹۹۶ و ۱۹۹۷)، هود و همکاران^۸ (۲۰۰۰)، ناجام و بخارا^۹ (۲۰۰۹)، برسکا^{۱۰} (۲۰۱۴) و ... اشاره کرد. بر این اساس، از فروردین سال ۱۴۰۳، سری‌های زمانی شامخ در چارچوب روش TRAMO-SEATS تعدیل فصلی شده و سری‌های زمانی تعدیل شده مبنای تحلیل روندهای شامخ قرار گرفته‌اند.

1. United States Census Bureau
2. Cleveland, et al.
3. Koopman, et al.
4. Planas
5. Dosse and Planas
6. Hood, et al.
7. Najam, Bokhari
8. Barska

شامخ در برخی از کشورها در ۲۰۲۴

شامخ کل

شامخ صنعت

